

● วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ ราย ๖ เดือน (ปีละ ๒ ฉบับ) คือ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-มิถุนายน, ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในขอบข่ายเนื้อหาสาขาวิชาสังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย ๒ ท่านต่อบทความ
- ทรัพย์สินและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินของความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **เจ้าของ**

กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานอธิการบดี ห้อง ๓๐๕ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถนนพลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓, โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘๐๑๓

www.jma.mcu.ac.th

● **ที่ปรึกษาวารสารมหาจุฬาราชการ**

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

อธิการบดี

พระศรีคัมภีร์ญาณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

พระสุธีธรรมานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พระราชวรมนี, ดร.

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

พระปลัดมารุต วรมงคล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณบดีคณะครุศาสตร์

พระมหาขวัญชัย กิตติปาโล

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

● **บรรณาธิการ**

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.

● **หัวหน้ากองบรรณาธิการ**

นายสุชญา ศิริธัญญกร

● **กองบรรณาธิการ :**

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พรหมเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดร.วีรชาติ นิมนองค์

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

นายสุภฐาน สุดาจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารทางวิชาการ (Peer Review)**

สาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, ครุศาสตร์, มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย**

พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุธีวรญาณ, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุธีธรรมานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.จางงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังษิ์ สุทนต์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงชัย หมั่นชนะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุยะใจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิภูฏ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระกาญจน์ กนกกมลเศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัทธิร์ ศรีดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย**

ศาสตราจารย์ พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.วิษระ งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา จันทร์แก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

(๕)

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หนูวิไล
รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ สัตโยภาส
รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมศรี ไชยศรี
รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สีระโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ฦ นคร
ดร.วีรชาติ นิมนองค์
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตระ
ดร.มารุต พัฒนา
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ

ดร.วันชัย สุขตาม

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พิธีจัญอักษร

พระมหาเอกลักษณ์ จิตตเทโว
นายสุภฐาน สุดาจันทร์
นายธานี สุวรรณประทีป
นายสุรัตน์ คำโสภา

งานสมาชิก

นายสุภฐาน สุดาจันทร์

บันทึกข้อมูล

นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจ่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

นายสินชัย วงษ์จำนงค์
นางสาวสุจิตรา ขวดรัมย์
นายสันตต์ จันทร์ทาทอง

งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายนพดล เพ็ญประชุม

- **นิติกร**

นายธวัช แยมปิว

- **ภาพ/ศิลปะ**

พระมหาสุระศักดิ์ ธีรวโส

- **ออกแบบปก**

นางสาวจุฬารัตน์ วิชานาติ

- **จัดรูปเล่ม**

นายสมบุญรณ์ เฟ่งพิศ

- **พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๑๑- ๑๗ แขวงบรมมหาราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๔ โทรสาร ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๓

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้รวบรวมบทความวิชาการของผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ต่างสถาบัน ร่วมส่งบทความทางวิชาการมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทำให้มีโอกาสดูได้ศึกษาพุทธธรรมและการนำไปประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ รวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักคำสอนทางพระศาสนา อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม

ในครั้งนี้องค์บรรณาธิการและคณะทำงานฝ่ายจัดทำวารสารมหาจุฬาริชาการ ได้รับเกียรติจากผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย และคณาจารย์ต่างสถาบัน ได้ส่งบทความวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ ประกอบด้วยบทความทางวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและปรัชญาพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และบทความวิจัย ซึ่งรายละเอียดบทความต่างๆ ของบรรณาธิการ ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุปภายในเล่ม ดังนี้

บทความที่ ๑ เรื่อง “**บัณฑิตตามพุทธวิธี**” โดย พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม, ดร. โดยมีสาระสำคัญคือ ความหมายของบัณฑิต เมื่อเป็นบัณฑิตก็ควรจะต้องดำเนินชีวิตให้เข้าถึงจุดหมายชีวิตคือประโยชน์ ๓ ประการ คือ (๑) ทิฐฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน (๒) สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า (๓) ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด และคำว่า บัณฑิตในทางโลก หมายถึง ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญานักปราชญ์ หรือผู้สำเร็จการศึกษา ๓ ชั้นคือ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก เรียกว่า บัณฑิตมหาบัณฑิต และดุขภูบัณฑิต ส่วนบัณฑิตในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้บัณฑิตมีความรอบรู้ เชี่ยวชาญในเรื่องพระพุทธประวัติ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจัยวิชาการด้านพระพุทธศาสนาได้อย่างแตกฉาน เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้นำสังคมทางด้านปัญญาและจิตใจ และสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม ในการศึกษาเพื่อรับปริญญาทางพระพุทธศาสนา เริ่มต้นจากการศึกษา เรียกว่า ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ผีกหตอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน พระพุทธศาสนาได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลักปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาทั้งหมดจัดรวมอยู่ในหลักไตรสิกขา

บทความที่ ๒ เรื่อง “**สาเหตุของภาวะโลกร้อน ตามทฤษฎีทางพระพุทธศาสนา**” โดย ศ.พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ ราชบัณฑิต มีสาระสำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นทั่วโลก

ส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนที่นับวันจะก่ออันตรายต่อโลก และสิ่งมีชีวิตทั้งปวง นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ต่างพยายามค้นหาสาเหตุและวางมาตรการป้องกันขึ้นหลายมาตรการตามที่เห็นสมควร ดังตัวอย่างที่ได้ยกมาเป็นความน่าของบทความนี้ ที่ได้เสนอมาตรการลดภาวะโลกร้อนตามทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้แก้ปัญหาที่สาเหตุ และสาเหตุที่สำคัญของปัญหา เรื่องภาวะโลกร้อน ได้แก่ อุกุศลมูล ๓ คือ โลภะ โทสะ และโมหะ ที่อยู่ในใจของคนทุกคน ซึ่งในบางกรณีโลภะ โทสะ โมหะ สำแดงออกมาในรูปของ ราคะ ตัณหา โภคะ(ความโกรธ) และอวิชชา(ความไม่รู้จริง) ก็มี ถ้าชาวโลกพร้อมใจกันลด ละ อุกุศลมูลเหล่านี้ลง ภาวะโลกร้อนจะบรรเทาและหายไป

บทความที่ ๓ เรื่อง “**ผู้หญิงขายไข่โละหมื่น : วิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่อง ‘เหตุปัจจัย’ ในพุทธปรัชญา**” โดย ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสงค์ และ รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ได้เสนอว่า การกระทำของคนไทยในปัจจุบัน ผู้มีจิตเปราะบาง รักง่าย เชื่อง่าย หน่ายเร็ว ไม่รู้จักรอคอย และอื่นๆ อีกมาก กรณีหญิงขายไข่ตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ แต่เมื่อนำกรณีนี้ไปวิเคราะห์ตามแนวคิดเหตุปัจจัยในทัศนะพุทธปรัชญาแล้ว ช่วยให้เราเข้าใจที่กระจ่างขึ้นว่า แท้ที่จริงแล้วการกระทำของหญิงคนนั้นเป็นไปตามอริยาศัยของมนุษย์ ผู้ยังเป็นปุถุชนที่ยังเปี่ยมด้วยกิเลสตัณหาคือยังต้องการ พอใจ และประสงค์สิ่งต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อมีเหตุปัจจัยภายนอกครอบตัวคือคำพูดและข้อความของคนบางคนผู้ชักชวนเธอให้ขายไข่ ซึ่งสอดคล้องกับความประสงค์ ความต้องการ และความพึงพอใจที่มีอยู่ในใจของเธอ มีส่วนกระตุ้นและปลุกเร้าให้เธอต้องรีบตัดสินใจขายไข่ของตนในทันที ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากิเลสตัณหาที่นอนนิ่งอยู่ในใจของเธอต่างหาก ซึ่งเป็นรากเหง้า มูลเหตุ และสาเหตุ จนกลายเป็นเหตุปัจจัยที่คอยเกื้อหนุนและสนับสนุนให้เธอกระทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ

บทความที่ ๔ เรื่อง “**สรรพวิทยานานาแขนงในพระไตรปิฎก**” โดย รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร มีสาระสำคัญ คือ พระไตรปิฎก : วรรณกรรมสะท้อนความจริงชีวิตมนุษย์หลายด้าน ใช่ว่าจะมีแต่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือเรื่องสำหรับชาวพุทธเท่านั้น พระไตรปิฎกเป็นแหล่งรวมสรรพวิทยาเป็นคลังวรรณกรรมขนาดใหญ่ มีคำสั่งสอนหลายชั้น หลายระดับ หลายแนว หลายลักษณะ ที่สามารถสนองความใฝ่รู้ของทุกคนที่แม้จะมีภูมิปัญญาต่างกัน เมื่อรู้อย่างนี้ ชาวพุทธจึงควรศึกษาพระไตรปิฎกพร้อมศาสตร์อื่น ๆ เพื่อบูรณาการความรู้ โดยไม่ปิดกั้นตนเอง

บทความที่ ๕ เรื่อง “**ระบบและทฤษฎีพุทธจิตวิทยา**” เรื่อง “ระบบและทฤษฎีพุทธจิตวิทยา” โดย ผศ.ดร.เริงชัย หมื่นชนะ มีสาระสำคัญ คือ กล่าวถึงคำว่า ระบบ คือ ชุดของสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์กันหรือการพึ่งพาซึ่งกันและกันของสิ่งที่มีการดำรงอยู่ที่แตกต่างกันและมีอิสระที่ได้ถูกรวบรวมในรูปแบบบูรณาการทั้งหมด ในความหมายหมายถึงชุด (set) ของส่วนประกอบ (element) ที่มีลักษณะสัมพันธ์กัน

(๘)

โดยการรวมกันเป็นกลุ่ม (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) จุดเน้นของระบบจะเน้นไปที่กระบวนการ หมายถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าจะทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของเอกสาร หรืออิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีอื่น และในการศึกษาพุทธจิตวิทยา ได้ถือเอาองค์ประกอบของระบบเป็นแนวทางในการศึกษาพุทธจิตวิทยา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขตเนื้อหา สมมติฐานสาขา พัฒนาการของการศึกษาพุทธจิตวิทยา คำสอนแม่บท การศึกษาจากวรรณคดีการศึกษาพุทธจิตวิทยาจากพุทธสาวก สาระพุทธจิตวิทยา การพัฒนาจิตและจิตวิทยาประยุกต์ในลักษณะบูรณาการอย่างสัมพันธ์กัน ทฤษฎีหมายถึงกลุ่มความคิดที่มีเหตุผล ซึ่งได้มาจากการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล โดยผ่านการทดลองอย่างน่าเชื่อถือ

บทความที่ ๖ เรื่อง “**เฮอร์เมนุติกส์: ศาสตร์แห่งความเข้าใจ (ตีความ) ของพระพุทธปรัชญา (ศาสนา) เถรวาทและมหายานเชิงเปรียบเทียบ**” โดย ดร.วีรชาติ นิมอนงค์ มีสาระสำคัญ คือ อรรถปริวรรตศาสตร์ (เฮอร์เมนุติกส์) หรือ ศาสตร์แห่งการตีความหรือศาสตร์แห่งความเข้าใจ ทำให้ชาวพุทธส่วนใหญ่ยอมรับซึ่งกันและกันได้ว่าพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปนั้นแบ่งออกเป็น ๒ นิกายหลัก คือ เถรวาทและมหายาน ถึงแม้จะมีนักวิชาการพยายามจะแบ่งพระพุทธศาสนาออกเป็น ๓ นิกาย โดยเพิ่มวัชรยานเข้ามาอีก จนมีคำพูดติดปากว่า เอ็มทีวี (MTV) แต่โดยทั่วไปวัชรยานยังคงจัดเป็นมหายาน ดังที่ทราบกันแล้วว่า มหายานใช้หลักการตีความเรียกว่า อุปายโกศล แต่เถรวาทเรียกว่า หลักอนุพัมพมรรค ซึ่งทั้งสองทฤษฎีต่างมีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตัวเอง แต่ที่สำคัญ หลักอุปายโกศลนั้น แท้จริงก็มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกของเถรวาทอยู่ก่อนแล้ว แต่มหายานได้พัฒนาเทคนิควิธีจนกลายเป็นอัตลักษณ์พิเศษที่แม้แต่เถรวาทก็ต้องนำกลับมาใช้ในการทำความเข้าใจเรื่องเล่าในธรรมบทอรรถกถาและนิทานชาดก

บทความวิจัยที่ ๗ เรื่อง “**การบูรณาหลักธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร**” โดย พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ.ดร. โดยผู้เขียนได้เสนอว่า การที่จะบริหารงานโดยใช้หลักพุทธธรรมมาเพิ่มประสิทธิภาพได้นั้น สิ่งสำคัญก็คือคน ดังนั้น จึงต้องเพิ่มพลังบริหารโดยบำเพ็ญไตรสิกขาเพื่อให้เกิดความตั้งงามทางจิต ซึ่งจะทำให้คนมีพลังพิเศษมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เป็นพลังทางจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส เมื่อคิดก็มีพลัง เมื่อพูดก็มีพลัง เมื่อทำก็มีพลังมากกว่าปกติ ผู้ผ่านการศึกษาอบรมกลุ่มเถรวาทตามหลักไตรสิกขา มีศรัทธามั่นคงแข็งแรงเกิดจากพินิจใคร่ครวญด้วยตัวเองอย่างถ่องแท้แล้ว มีวิริยะคือความเพียรชอบที่กล้าแกร่งไม่ท้อถอยแม้จะประสบปัญหาอุปสรรค มุ่งหน้าไปไม่หยุดหย่อน มีสติมั่นคงต่อเนื่องไม่ขาดตอน ระลึก

รู้ตัวระวังมิให้อุทิศจิตเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะประสบอารมณ์น่าพอใจหรืออารมณ์ไม่น่าพอใจมีสติระลึกตัว
ทุกขณะจิต ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้จักประมาณตน โดยมีคติว่า “คนที่ยืนเขย่งเท้าย่อมยืนอยู่ได้ไม่นาน”
ความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้ทำตัวเหมือนน้ำ บริหารงานโดยใช้พระคุณมากกว่าการใช้วิธีแบบพระเดช

บทความวิจัยที่ ๘ เรื่อง “**กระบวนการทัศน์ของการบริหารจัดการของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
บนพื้นที่สูง อำเภอภักดลยาณวิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่**” โดย อาจารย์ประเสริฐ ชัยพิภุสิต และ
ผศ.ประเสริฐ ปอนถิ่น งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักการการบริหารจัดการของ
พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ๒) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในการพัฒนา
ชุมชนบนพื้นที่สูง ๓) เพื่อเป็น ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการที่เหมาะสม สำหรับการนำไปใช้ในการ
พัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงผลการวิจัยมีดังนี้ด้านการปกครอง พบว่า ในแต่ละชุมชนมีพระสงฆ์หรือสามเณร
ปฏิบัติงาน จำนวน ๑ รูป มีศิษย์วัดอยู่บ้างเล็กน้อย และมีการเข้าร่วมประชุมร่วมกับชาวบ้าน ในชุมชน
บางแห่งมีแกนนำชาวพุทธ มีหัวหน้าศูนย์เป็นผู้บังคับบัญชาเบื้องต้นเป็นผู้กำกับดูแลให้คำปรึกษาแก่
พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในอาศรมตามหมู่บ้าน แต่ไม่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษ และอำนาจในการ
ตัดสินใจในการสั่งย้าย ปฏิบัติงานตามนโยบายของโครงการพระธรรมจาริก หรือรับคำสั่งจากผู้บริหาร
โครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดา มาปฏิบัติเท่านั้น การปกครองจึงมีลักษณะ
รวมศูนย์อำนาจ ไม่กระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นหรือศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมบนพื้นที่สูง ทำให้งานของ
พระธรรมจาริกไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงด้านการศาสนศึกษา ด้านการ
ศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านสาธารณูปการและด้านสาธารณสงเคราะห์ตลอดถึง
ด้านการพัฒนาชุมชน ตามความต้องการของสมาชิกชุมชน โดยเสนอโครงการไปยังหน่วยงานระดับ
ท้องถิ่นหรือเสนอต่อโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค

บทความวิจัยที่ ๙ เรื่อง “**การสื่อสารเพื่อการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงคุณค่าประเพณี
แม่น้ำซ่าง ตำบลนาพูนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่**” โดยนางสาวอมรรรัตน์ แปนนา และอุบลวรรณ
เปรมศรีรัตน์ มีสาระสำคัญ คือ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประวัติประเพณีแม่น้ำซ่าง
ถึงรูปแบบพิธีกรรม บทบาท องค์ประกอบ หน้าที่ ของประเพณีแม่น้ำซ่าง ๒) เพื่อศึกษาลักษณะ
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบพิธีกรรม บทบาท องค์ประกอบ หน้าที่ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง
รูปแบบพิธีกรรม บทบาท องค์ประกอบ หน้าที่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร
ที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์
แบบกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบพิธีกรรมประเพณีแม่น้ำซ่าง กลุ่มผู้สูงอายุ
ในชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มภายนอกชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาพูน ผลการศึกษาพบว่า

(๑๐)

ประเพณีแห่ผ้าช้างเป็นประเพณีสำคัญที่จัดขึ้นมาเพื่อขอขมาช้างที่เคยใช้คำพูดหยาบคาย บังคับใช้งาน และยังเป็นประเพณีเพื่อระลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อให้แนวทางในการเพาะปลูกพืชผลในแต่ละปี ประเพณีนี้จัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี หน้าที่ของประเพณีแห่ผ้าช้างคือ ทำหน้าที่ระดมพลังชุมชน สืบทอดความเชื่อ สร้างความสามัคคีเป็นปึกแผ่น สืบทอดอัตลักษณ์ สร้างความมั่นคงในจิตใจ ความบันเทิง เป็นต้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประเพณีแห่ผ้าช้างคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ประกอบอาชีพ การเมืองท้องถิ่น การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม โดยมีแนวทางในการฟื้นฟูและอนุรักษ์คือ จัดทำประวัติและขั้นตอนประเพณีแห่ผ้าช้าง ในรูปแบบหนังสือแล้วนำไปมอบให้ห้องสมุดโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน เยาวชน ได้ศึกษาและเก็บไว้ยังศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมพิธีกรรมได้ตามความถนัด ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้แก่ชุมชนอื่น ๆ เข้ามาร่วมประเพณีและนำไปเป็นตัวอย่างประเพณีแก่ชุมชนอื่นๆ บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมแห่ผ้าช้างตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ชาวชนชุนนาพูนร่วมกันรักษาไว้ แต่ยังคงรักษาการเคารพนับถือช้าง บรรพบุรุษ นับถือผี ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวบ้านตลอดมา เพื่อให้เกิดความสงบสุข ผี คน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเคารพซึ่งกันและกัน บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การสื่อสารเพื่อการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงคุณค่าประเพณีแห่ผ้าช้าง ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดนี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษา สามารถค้นหาได้จากบทความดังกล่าวในวารสารเล่มนี้ และพบกันอีกในวารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘

(พระมหาพรชชา ธมมหาโส, รศ.ดร.)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาริชาการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(๖)
บัณฑิตตามพุทธวิธี	
พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม, ดร.	๑
สาเหตุของภาวะโลกร้อนตามทฤษฎีทางพระพุทธศาสนา	
ศ.พิเศษอดิศักดิ์ ทองบุญ	๑๘
ผู้หญิงขายไข่โหละหมื่น : วิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่อง ‘เหตุปัจจัย’ ในพุทธปรัชญา	
ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสงค์ และ รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์	๓๒
สรรพวิทยานานาแขนงในพระไตรปิฎก	
รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร	๕๐
ระบบและทฤษฎีพุทธจิตวิทยา	
ผศ.ดร.เริงชัย หมั่นชนะ	๖๓
เฮอร์เมนุติกส์: ศาสตร์แห่งความเข้าใจ (ตีความ) ของพระพุทธปรัชญา (ศาสนา)	
เถรวาทและมหายานเชิงเปรียบเทียบ	
ดร.วีรชาติ นิ่มอนงค์	๗๙
การบูรณาหลักธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร	
พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ.ดร.	๙๓
กระบวนทัศน์ของการบริหารจัดการของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง	
อำเภอภักขณวิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่”	
อาจารย์ประเสริฐ ชัยพิภุสิต และ ผศ.ประเสริฐ ปอนถิ่น	๑๑๐
บทความวิจัย การสื่อสารเพื่อการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงคุณค่าประเพณีแม่น้ำช้าง	
ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่	
อมรรัตน์ แปนนา และ รศ.อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์	๑๒๕
วิจารณ์หนังสือ Buddhist Sociology (พุทธสังคมวิทยา)	
สุชญา ศิริธัญญกร	๑๔๐

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน ๑๔๖
- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสารมหาจุฬาริชาการ ๑๕๒
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารมหาจุฬาริชาการ ๑๕๔
- ขั้นตอนการดำเนินงานของวารสารมหาจุฬาริชาการ ๑๕๕